

รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครู THE PUBLIC MIND ENHANCEMENT MODEL FOR STUDENT TEACHERS

ศุภวรรณ เล็กวิไล^{1*} และ เรียม ศรีทอง²

Supawan Lekvilai^{1*} and Riam Sritong²

วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร 9 แจ้งวัฒนะ แขวงอนุสาวรีย์

เขตบางเขน จังหวัดกรุงเทพฯ 10220^{1,2}

College of Teacher Education Phanakhon Rajabhat University, 9 Changwattana Road, Anusawari, Bangkok,

Bangkok, 10220^{1,2}

*Corresponding author E-mail: oaa_2523@hotmail.com

(Received: Jul 23, 2019; Revised: Nov 8, 2019; Accepted: Nov 21, 2019)

บทคัดย่อ

รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครู เป็นกระบวนการส่งเสริมให้นักศึกษาครูตระหนักรู้ถึงความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมร่วมกัน เน้นการปลูกจิตสำนึกในการพัฒนาตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการเป็นผู้เสียสละ และช่วยเหลือสังคม การส่งเสริมให้นักศึกษาครูมีจิตสาธารณะเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญต่อความรับผิดชอบต่อสังคมและทรัพยากรส่วนร่วมนับเป็นการเตรียมแบบอย่างที่สำคัญในกระบวนการฝึกหัดครู เพื่อการฝึกตนเองในการบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่สังคม รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กและเยาวชนให้เป็นผู้มีจิตสำนึกสาธารณะต่อส่วนรวมในโอกาสได้ปฏิบัติหน้าที่ครูต่อไป

รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครูเน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัยและทักษะพิสัยเป็นสำคัญ มีองค์ประกอบสำคัญ คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอน และการประเมินผล โดยมีปัจจัยเอื้อต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะที่สำคัญ ได้แก่ การจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม การลงมือปฏิบัติ แหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ ด้านผู้สอนหรือวิทยากรที่ควรเป็นต้นแบบที่ดี มีประสบการณ์ตรงด้านจิตสาธารณะ และด้านระยะเวลา การปลูกฝังจิตสาธารณะควรใช้เวลาทั้งในและนอกห้องเรียน มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัย อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครูที่จะเป็นทรัพยากรบุคคลสำคัญของประเทศในอนาคตให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ก่อเกิดประโยชน์แก่สังคมโดยรวม

คำสำคัญ: รูปแบบการเสริมสร้าง, จิตสาธารณะ, นักศึกษาครู

¹ รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

² รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว

ABSTRACT

The public mind enhancement model is a process that encourages student teachers to be aware of their public responsibility in society with an emphasis on an awareness of self-development as a role model for social sacrifices and assistance. Enhancing public mind of the student teachers is an important strategy for being responsible for the environment and shared resources. It is an important preparation in the teacher training process for training oneself in community services. Being leaders of children and youths to have public mind consciousness is an opportunity in continuing to perform duties of being good teachers.

The public mind enhancement model for the student teachers focuses on the development of affective and psychomotor domains. There are major elements including principles, purposes, 5-step activity process, and evaluation. The important factors to enhance public mind are arrangement of participatory activities, hand-on practice, learning resources that support the development of public mind competency, good role models of teachers or lecturers, direct experience with public mind, and duration. Public mind should be cultivated both inside and outside of the classrooms, and continued practicing until becoming a habit. This will lead to the public mind enhancement for the student teachers, who will become crucial human resources of the country in the future with desirable characteristics that benefit the society as a whole.

KEYWORDS: Enhancement Model, Public Mind, Student Teachers

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์การเปลี่ยนแปลงในสังคมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และวิทยาการต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดสภาวะโลกไร้พรมแดน เกิดการแข่งขันกันทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง แต่ละประเทศต่างมุ่งก้าวสู่การเป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ ประเทศไทยจึงต้องเร่งพัฒนาเพื่อให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ตลอดจนสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ การพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ผ่านมา มุ่งเน้นการแข่งขัน

ก่อให้เกิดพฤติกรรมและค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ ด้วยมุ่งพัฒนาด้านวัตถุเป็นสังคมที่เน้นวัตถุนิยม บริโภคนิยม มากกว่าการพัฒนาด้านใน คือ ด้านจิตใจ จึงทำให้สมาชิกในสังคมมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ขาดสำนึก ความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ไม่คำนึงถึงปัญหาที่ส่งผลกระทบก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวม สภาวะการณ์เช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมา ทั้งนี้เป็นเพราะการขาดจิตสำนึกสาธารณะหรือขาดจริยธรรมในการอยู่ร่วมกันเพื่อความสันติสุข จึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดใหม่ ดังที่เกรียงศักดิ์

เจริญวงศ์ศักดิ์ (2561, น. 1) ได้กล่าวว่าถ้าเราไม่ปลูกฝังแนวคิดใหม่ คือการมีจิตสำนึกต่อส่วนรวมแก่คนรุ่นใหม่ ย่อมมาเป็นห่วงสังคมไทยในอนาคตมาก ซึ่งการปลูกฝังจิตใจให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมเป็นเรื่องสำคัญในการสร้างคุณธรรมจริยธรรมอันเกิดขึ้นภายในหรือที่เรียกว่า “จิตสาธารณะ”

สถาบันครอบครัว เป็นกลไกสำคัญในการสร้างจิตสาธารณะให้เกิดในใจของเด็กและเยาวชนไทย โดยการหล่อหลอมจากพ่อแม่ ผู้เป็นแบบอย่างที่ดีในการเป็นผู้ให้ ผู้เสียสละช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคม และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมส่วนต่าง ๆ ให้เกิดความเข้มแข็งได้ โดยการปลูกฝังแต่วัยเยาว์ให้เป็นผู้ให้อย่างไม่เห็นแก่ตัว เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ในชุมชน สังคม การทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เป็นต้น สอดคล้องกับพระราชดำริของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ริเริ่มจัดโครงการ “จิตอาสา เราทำความดีด้วยหัวใจ” โดยเริ่มจากการให้ทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์และข้าราชการบริพารกับส่วนราชการและประชาชนจิตอาสาในชุมชนร่วมกันบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ระหว่างวันที่ 21 ถึง 27 มิถุนายน 2560 ซึ่งต่อมาปรากฏว่ามีประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทั่วประเทศ จำนวนมากสนใจลงทะเบียนเป็นจิตอาสา (วชิษฐ เดชกุญชร, 2560, น. 2) เหตุการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าคนไทยส่วนใหญ่ตระหนักในความสำคัญของการมี

จิตอาสาที่มุ่งเน้นประโยชน์ให้แก่สังคมโดยรวมเป็นสำคัญ

จากการศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564) ที่มุ่งให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เน้นให้มีคุณธรรม จริยธรรมมีระเบียบวินัย ค่านิยมที่ดีมีจิตสาธารณะ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560, น. 10) และแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) มุ่งเน้นการปลูกฝังผู้เรียนให้มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัย และจิตสาธารณะเพิ่มมากขึ้น โดยให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมสะท้อนการสร้างวินัย จิตสาธารณะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มมากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, น. 51) สอดคล้องกับพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ที่ว่า

“การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน ได้แก่ 1) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง 2) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม 3) มีงานทำ มีอาชีพ 4) เป็นพลเมืองดี” (สมาคมครูภาษาไทยแห่งประเทศไทย, 2560, น. 1)

ขยายความการเป็นพลเมืองดี คือ “เห็นอะไรที่จะทำเพื่อบ้านเมืองได้ก็ต้องทำ” เช่นงานอาสาสมัคร งานบำเพ็ญประโยชน์ งานสาธารณะกุศลให้ทำด้วยความมีน้ำใจ และความเอื้ออาทร

จากพระบรมราโชบายด้านการศึกษาด้านการเป็นพลเมืองดี สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญกับการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่มุ่งเน้นการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลาง

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ใช้เป็นกรอบในการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนไทยทั้งประเทศได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ 8 ประการ ซึ่งจิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ประการหนึ่งที่สถานศึกษาต้องพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, น. 7)

การส่งเสริมให้เยาวชนไทยมีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักศึกษาครูผู้ที่จะเป็นครูในอนาคต จำเป็น ต้องเรียนรู้และมีความเข้าใจในเรื่องจิตสาธารณะอย่างถ่องแท้เสียก่อน ก่อนจบการศึกษาออกไปทำหน้าที่ผู้ให้การอบรมสั่งสอนเยาวชนไทยให้มีจิตสาธารณะ ผู้เขียนและคณะได้พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาครูได้มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องจิตสาธารณะ ตลอดจนได้ฝึกปฏิบัติประสบการณ์ตรง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาจิตใจ เกิดมีจิตสาธารณะในตน ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติวิชาชีพครูต่อไป สำหรับในบทความนี้ได้กล่าวถึงรูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครูในประเด็นความหมาย ความสำคัญ คุณลักษณะและคุณธรรม รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะและปัจจัยเอื้อต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะตามลำดับ

ความหมายของจิตสาธารณะ

“จิตสาธารณะ” (Public Mind) หรือจิตสำนึกสาธารณะ (Public Consciousness) เป็นคำที่มีความหมายในแนวทางเดียวกันขึ้นอยู่กับผู้นำไปใช้ สำหรับในที่นี้ผู้เขียนและคณะขอใช้

คำว่าจิตสาธารณะซึ่งมีองค์กร นักวิชาการให้ความหมายที่คล้ายคลึงกัน สรุปได้ดังนี้

จิตสาธารณะในความหมายที่เน้นด้านความรู้นึกคิด จิตสำนึก เป็นสำนึกหรือความคิดที่จะทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่สังคมหรือคนทั่วไป หรือต่อประเทศชาติ มีสำนึกและยึดมั่นในระบบคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม ไม่ทำอะไรที่เป็นโทษต่อคนหมู่มาก ไม่เห็นด้วยหากเห็นว่าตนจะทำความดีที่เป็นประโยชน์แม้เพียงเล็กน้อยก็ทำเพื่อส่วนรวม นอกจากนี้รวมถึงความรู้สึกเป็นเจ้าของในสิ่งที่เป็นสาธารณะ มีหน้าที่ที่จะดูแลและบำรุงร่วมกัน (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552, น. 14; ราชบัณฑิตยสภา, 2554, น. 2)

จิตสาธารณะในความหมายที่เน้นด้านพฤติกรรม การกระทำ การลงมือปฏิบัติ เป็นการกระทำด้วยจิตวิญญาณ ด้วยความรักความเอื้ออาทรต่อคนอื่น ต่อสังคมและส่วนรวม ตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว รวมถึงประเทศชาติ บ้านเมือง ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน โดยคำนึงถึงความสามารถ ความปลอดภัยในการปฏิบัติงานนั้น (พรทิพย์ มนตรีวงศ์, 2554, น. 15; ศิริลักษณ์ เลื่อนยศ, 2553, น. 12; สมหมาย วิเศษชู, 2554, น. 14)

นอกจากนี้จิตสาธารณะในความหมายที่เน้นด้านคุณลักษณะ เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน สังคม ด้วยความกระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งสามารถสังเกตได้จากความรู้สึกรู้สึกนึกคิดหรือ

การกระทำที่แสดงออกมา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, น. 12; ศุภรัตน์ ทองอ่อน, 2550, น. 15)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า จิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่แสดงออก ด้วยความรู้สึกเห็นคุณค่า มีความเอาใจใส่ และมีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อม และสาธารณสมบัติเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม การแสดงออกของบุคคลนั้นอยู่บนพื้นฐานของ ความรัก ความเอื้ออาทรต่อผู้อื่นอย่างเต็มใจ มีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ และสามารถปฏิบัติ การปกป้อง บำรุงรักษาโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

ความสำคัญของจิตสาธารณะ

จิตสาธารณะเป็นความรับผิดชอบ ที่เกิดจากภายใน คือ ความรู้สึกนึกคิด จิตใต้สำนึก ตลอดจนคุณธรรมจริยธรรมซึ่งอยู่ในจิตใจ และส่งผลมาสู่การกระทำภายนอก

จิตสาธารณะมีความสำคัญยิ่งในสังคม ปัจจุบัน หากคนในสังคมไม่มีจิตสาธารณะ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหา มลพิษที่เกิดจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 คับคั่งที่เกิดจากการเผาไหม้ไม่หมด การจอดรถยนต์โดยไม่ดับเครื่องยนต์ทำให้เกิดควันพิษ โดยเฉพาะในเมืองใหญ่ การทำลายทรัพยากร ธรรมชาติ การตัดไม้ทำลายป่าทำให้เกิดน้ำท่วม ฝนแล้ง การปล่อยน้ำเสียออกจากโรงงาน โดยไม่ผ่านการบำบัดทำให้แม่น้ำลำคลองเกิด ความสกปรกเสียหาย ไม่สามารถใช้อุปโภค บริโภคได้ สัตว์น้ำตายเพราะได้รับสารพิษที่ปนเปื้อนมาจากน้ำเสีย การทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง ทิ้งขยะโดยไม่แยกประเภทของขยะ การใช้ทางเท้า สาธารณะเพื่อประโยชน์ส่วนตัว โดยไม่คำนึง ถึงส่วนรวม การฉีดยาแรงฉีดยาในสุกรซึ่งมี

ผลต่อโรคภัยไข้เจ็บในมนุษย์ เช่น โรคมะเร็ง เป็นต้น

ปัญหาดังกล่าวข้างต้นเป็นผลมาจาก พฤติกรรมของคนในสังคมที่ขาดจิตสำนึก ร่วม เพื่อส่วนรวมหรือขาดจิตสำนึกสาธารณะซึ่ง ส่งผลกระทบทั้งระดับบุคคล ระดับประเทศชาติ และระดับโลก จิตสาธารณะจึงเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นต้องมีการปลูกฝังเพื่อเป็นคุณธรรม พื้นฐานแก่เยาวชนไทยที่จะเติบโตเป็นพลเมือง ที่ดี มีคุณธรรมมีจิตสำนึกสาธารณะร่วมกัน รับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และเคารพสิทธิของผู้อื่น ก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อสังคมและประเทศชาติ (โครงการจิตอาสา พัฒนาชุมชน, 2558, น. 1)

คุณลักษณะของผู้มีจิตสาธารณะ

จิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะที่ แสดงออกของบุคคลที่เอาใจใส่ เต็มใจ สมัครใจ ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ประกอบด้วย จิตลักษณะและทักษะปฏิบัติการที่แสดงออก โดยการกระทำ คุณลักษณะของผู้มีจิตสาธารณะ ต้องเป็นผู้ตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเอง และ ผู้อื่น ตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อ สังคม ทูมทะเลี่ยสละและอุทิศตนเพื่อส่วนรวม โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ เป็น ผู้มีความรับผิดชอบสูง ยึดมั่นในความยุติธรรม มีความรักเอื้ออาทร เคารพในความแตกต่าง ระหว่างบุคคล มีความคิดเชิงบวกหรือสร้างสรรค์ และต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมที่ก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ (ปิยลักษณ์ พุกกะวัน, 2554, น. 62; พรทิพย์ มนตรีวงศ์, 2554, น. 26; ศิริ

แคนสา, 2551, น. 18; สมหมาย วิเศษชู, 2554, น. 22) กล่าวโดยสรุป บุคคลที่มีจิตสาธารณะ มีคุณลักษณะสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ จิตลักษณะด้านจิตสาธารณะ และทักษะปฏิบัติการด้านจิตสาธารณะ

สำหรับคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักศึกษาครู ได้แก่ การตระหนักรู้บทบาทของครูผู้มีหน้าที่เสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะแก่เด็กและเยาวชนเพื่อทำประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมด้วยการพิทักษ์ปกป้องสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรส่วนรวม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการเอาใจใส่ ชักจูงใจให้มีส่วนร่วม ในการดูแลสิ่งแวดล้อมและมีความสามารถในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะจิตสาธารณะ และทักษะปฏิบัติการด้านจิตสาธารณะแก่นักเรียนได้

คุณธรรมของผู้มีจิตสาธารณะ

บุคคลผู้มีจิตสาธารณะย่อมมีคุณธรรมประจำใจ ประกอบด้วย พรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นคุณธรรมในจิตใจของบุคคล และสังคหวัตถุ 4 เป็นคุณธรรมปฏิบัติการด้านสังคม การพัฒนาบุคคลให้มีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะย่อมต้องบูรณาการคุณธรรมทั้ง 2 ประการ ไปพร้อมกัน (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2560, น. 44-47) ดังภาพที่ 1 และคุณธรรมของผู้มีจิตสาธารณะที่แสดงออกด้วยการมีพรหมวิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4 มีความสัมพันธ์กัน ดังภาพที่ 2

ธรรมะในจิตใจ พรหมวิหาร 4

1. เมตตา ความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น
2. กรุณา ห่วงใย ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์
3. มุทิตา พลอยยินดีเมื่อเขาเป็นสุข
4. อุเบกขา วางใจตนตามความเป็นจริง

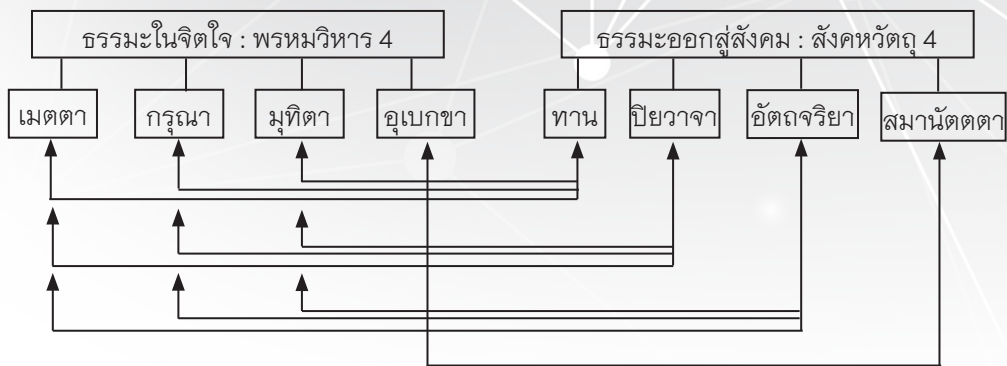
ธรรมะออกสู่สังคม สังคหวัตถุ 4

1. ทาน การมอบให้ด้วยใจ ด้วยความเคารพ ด้วยความอ่อนน้อม
2. ปิยวาจา การใช้ถ้อยคำให้เกิดกำลังใจ
3. อัตถจริยา เต็มใจ มุ่งมั่นทำประโยชน์
4. สมานัตตตา วางตนเสมอภาคตามความจริง เพื่อร่วมสุขร่วมทุกข์

ภาพที่ 1 คุณธรรมของผู้มีจิตสาธารณะ

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมพรหมวิหาร 4 กับสังคหวัตถุ 4

จากภาพที่ 2 พรหมวิหาร 4 เป็นธรรมะในจิตใจของบุคคลผู้ที่มีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ส่วนสังคหวัตถุ 4 เป็นธรรมะออกสู่สังคมที่เป็นปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลด้วย ทาน ปิยวาจา อิตถจริยา และสมานัตตตา ซึ่งสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต, 2560, น. 44-47) ได้อธิบายว่าปฏิบัติการณ์ของผู้มีจิตสาธารณะจะมีคุณธรรม 2 ประการที่สัมพันธ์กันดังต่อไปนี้

1. การเป็นผู้ให้ (ทาน) ด้วยความรู้สึกรัก และปรารถนาดี (เมตตา) การเป็นผู้ให้ (ทาน) ด้วยความห่วงใย และปรารถนาให้พ้นทุกข์ การเป็นผู้ให้ (ทาน) ที่ยินดีเมื่อเราเป็นสุข
2. การเป็นผู้ใช้ถ้อยคำ (ปิยวาจา) ด้วยความรัก และปรารถนาดี (เมตตา) การเป็นผู้ใช้ถ้อยคำ (ปิยวาจา) ด้วยความเอื้อเฟื้อ (กรุณา) การเป็นผู้ใช้ถ้อยคำ (ปิยวาจา) เพื่อให้กำลังใจเมื่อเขาเป็นสุข (มุทิตา)
3. การเป็นผู้เอื้อประโยชน์ (อิตถจริยา) ด้วยความรัก (เมตตา) การเป็นผู้เอื้อประโยชน์

(อิตถจริยา) ด้วยความปรารถนาดี (กรุณา) การเป็นผู้เอื้อประโยชน์ (อิตถจริยา) ด้วยการให้กำลังใจ (มุทิตา)

4. การมีสัมพันธ์ภาพที่เสมอกัน (สมานัตตตา) ในการยอมรับความเป็นไปตามธรรม (อุเบกขา)

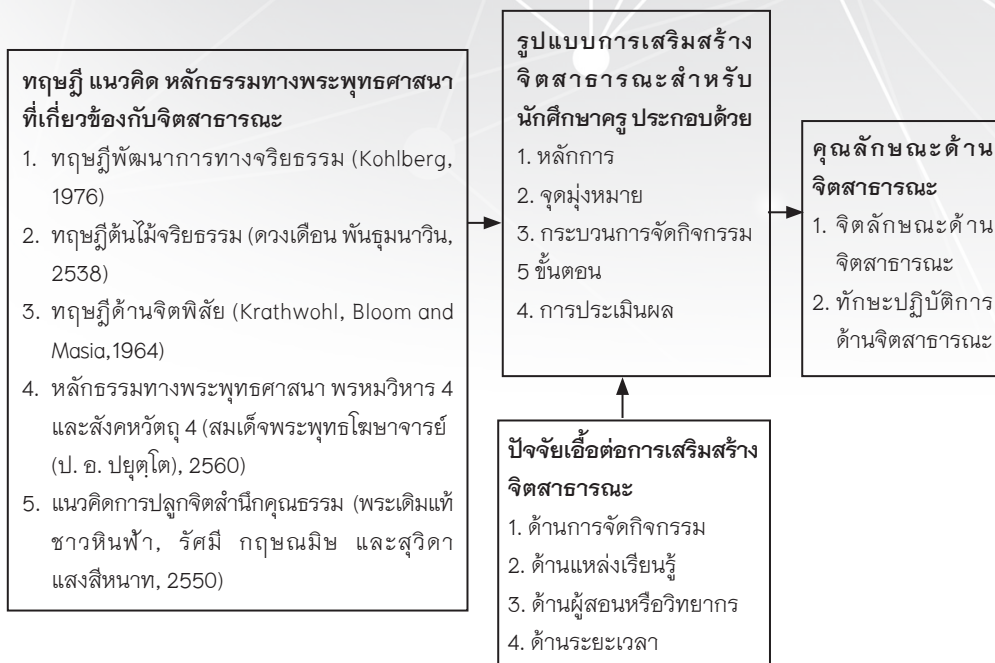
รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครู

รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะมุ่งพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะให้แก่นักศึกษาครูของวิทยาลัยการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร โดยผู้เขียนและคณะได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับจิตสาธารณะทั้งที่เป็นทฤษฎี แนวคิดตามหลักสากล และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้อง และนำมาวิเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครู สรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะเพื่อสังเคราะห์
สู่รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครู

ทฤษฎีและแนวคิด	สาระสำคัญ	การสังเคราะห์สู่การพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ
1. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg, 1976)	1. จริยธรรมของมนุษย์พัฒนาตามระดับวุฒิภาวะ	1. การเรียนรู้ที่เน้นความเข้าใจและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมด้วยการใช้วิจารณญาณตามวัยของผู้เรียน
2. ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538)	2. สาเหตุพฤติกรรมของคนดีคนเก่งมี 3 ส่วน ได้แก่ 2.1 ประสบการณ์ทางสังคมบนฐานของสติปัญญาและและสุขภาพจิต 2.2 ความเชื่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทัศนคติคุณธรรม ค่านิยม 2.3 พฤติกรรมทำความดีและลดความชั่ว	2. การเรียนรู้ค่านิยมการใช้ชีวิตที่มีคุณค่าด้วยการฝึกตน เพื่อทำประโยชน์ต่อส่วนรวม
3. ทฤษฎีด้านจิตพิสัย (Krathwohl, Bloom and Masia, 1964)	3. การพัฒนาจิตพิสัยผ่านกระบวนการรับรู้ ตอบสนอง เห็นคุณค่าและฝึกปฏิบัติจริงในชีวิตเป็นพื้นฐานของนิสัยที่ดี	3. การจัดกิจกรรมพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะเน้นกระบวนการฝึกปฏิบัติจริงจนเป็นนิสัยในชีวิตประจำวัน
4. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พรหมวิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4 (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2560)	4. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมผ่านการปฏิบัติตน เป็นผู้เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณของผู้ให้ และสามารถใช้อุปสรรคในการจัดการปัญหาหรืออุปสรรค	4. การสังเคราะห์เกี่ยวกับกุลพัฒนาจิตการเป็นผู้ให้ ด้วยการผ่านประสบการณ์จริงในชีวิตและเสียสละด้วยความมุ่งมั่นอดทนอย่างใช้ปัญญา
5. แนวคิดการปลูกจิตสำนึกคุณธรรมของมูลนิธิอานันทมหิดล (พระเดิมแท้ ขาวหินฟ้า, รัชมี กฤษณมิษ และสุวิดา แสงสีหนาท, 2550)	5. การบ่มเพาะวัฒนธรรมที่ดีงามเรียนรู้จากแบบอย่างที่ดี เน้นการปฏิบัติความดีในชีวิตประจำวัน โดยเริ่มจากประสบการณ์รูปแบบต่าง ๆ ก่อให้เกิดแนวคิดเป็นแนวทางพัฒนาตนต่อไป	5. การให้ความสำคัญต่อการบำเพ็ญตนเอาชนะนิสัยที่ไม่เอื้อต่อการทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมในเรื่องต่างๆ โดยเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ชีวิตในรูปแบบต่างๆ

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดรูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดรูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครู

จากการวิเคราะห์ทฤษฎีและแนวคิด ดังตารางที่ 1 นำมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบ การเสริมสร้างจิตสาธารณะประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอน และการ ประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

1. หลักการ

รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ประกอบด้วยหลักการดังต่อไปนี้

1.1 การจัดกิจกรรมการเสริมสร้าง จิตสาธารณะ มุ่งให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนา ลักษณะภายใน (จิตลักษณะ) และลักษณะ ภายนอก (ทักษะ)

1.2 การจัดกิจกรรมการเสริมสร้าง จิตสาธารณะ มุ่งให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ ปรับขยายประสบการณ์ โดยผ่านการเรียนรู้

ตามสภาพจริง เรียนรู้จากตัวแบบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้ด้วยปัญญา

1.3 การจัดกิจกรรมการเสริมสร้าง จิตสาธารณะ มุ่งเน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย ผ่านการรับรู้ การตอบสนอง การเห็นคุณค่า การจัดระบบ และการพัฒนาต่อเนื่องจนเป็น นิสัย

1.4 การจัดกิจกรรมการเสริมสร้าง จิตสาธารณะ มุ่งเน้นการคิดพิจารณาอย่าง รอบคอบด้วยเหตุและผล บนรากฐานความรู้ ความเป็นประโยชน์และมีความมีคุณธรรม

1.5 การจัดกิจกรรมการเสริมสร้าง จิตสาธารณะมุ่งเน้นการส่งเสริมให้มีจิตแห่ง จริยธรรมที่ตระหนักรู้การกระทำด้วยความ รับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม

2. จุดมุ่งหมาย

พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ
จิตสาธารณะ ทั้งในด้านจิตลักษณะและทักษะ
ปฏิบัติการด้านจิตสาธารณะ

3. กระบวนการจัดกิจกรรม

กระบวนการจัดกิจกรรมรูปแบบ
การเสริมสร้างจิตสาธารณะ ประกอบด้วย 5
ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 การเข้าถึงประสบการณ์

ขั้นที่ 2 การปรับขยายประสบการณ์

ขั้นที่ 3 การเรียนรู้จากสภาพจริง

ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และ
สังเคราะห์องค์ความรู้

ขั้นที่ 5 การประยุกต์ใช้ด้วยปัญญา
มีรายละเอียดโดยสังเขปดังนี้

ขั้นที่ 1 การเข้าถึงประสบการณ์

เป็นขั้นที่ผู้เรียนรับรู้ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ
จิตสาธารณะ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ สัมผัส
ความรู้สึกและสำนึกแห่งตน

แนวทางการจัดการมีดังนี้

1. ผู้เรียนแสดงบทบาทเลียนแบบ
บทบาทของผู้ที่ควรกล่าวถึง เพื่อรับรู้ความ
รู้สึกและเห็นคุณค่าแห่งคุณธรรมหรือค่านิยม
ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้ตระหนัก รู้ ตัวอย่างเช่น
ต้องการให้เข้าใจความรู้สึกของผู้ที่อดทน
เสียสละในการทำความดี ให้ผู้เรียนเผชิญต่อ
ความยากลำบากในการทำงานโดยเลียนแบบ
การทำงานนั้นจากสถานการณ์ที่ผู้สอนสร้างขึ้น
หรือสถานการณ์ที่ผู้เรียนร่วมกันเสนอ

2. ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้สึกของ
ตนขณะที่แสดงบทบาทนั้น เพื่อจะได้เข้าใจ
ความรู้สึกที่แท้จริงของผู้ที่ถูกเลียนแบบ เช่น

การตั้งประเด็นคำถามว่าขณะที่แสดงบทบาท
นี้มีความรู้สึกอย่างไร

3. ผู้เรียนได้พิจารณาความสามารถ
ของตนว่าแสดงบทบาทนั้นได้มากน้อยเพียงไร
โดยให้ผู้เรียนประเมินความสามารถในการแสดง
ของตน

4. ผู้เรียนได้ตระหนักถึงคุณค่าของ
พฤติกรรมหรือการกระทำของผู้ที่ถูกเลียนแบบ
โดยให้ผู้เรียนประเมินผลของการกระทำที่เกิด
ขึ้นว่ามีคุณหรือโทษอย่างไร

ขั้นที่ 2 การปรับขยายประสบการณ์

เป็นขั้นที่ผู้เรียนพิจารณาเหตุและผลของ
คุณและโทษของการกระทำ โดยใช้เทคนิคการ
เปิดพื้นที่แห่งความคิดหรือจินตนาการและ
สนับสนุนประสบการณ์

แนวทางการจัดการมีดังนี้

1. ผู้เรียนเสนอตัวอย่างที่สนับสนุน
เหตุและผลของการกระทำ หรือคุณและโทษ
ของการกระทำหรือการแสดงออกถึงจินตนาการ
ของตน โดยวาดภาพ เรียงความ แสดงละคร
เล่นนิทาน บทร้อยกรองจากความคิด หรือ
ความซาบซึ้งในการกระทำที่มีคุณค่าของบุคคล
ที่เกี่ยวข้อง

2. ผู้เรียนร่วมกันเตรียมบท หรือ
ซักซ้อมบทที่ผู้สอนช่วยเสนอแนะ เตรียม
อุปกรณ์ สถานที่

3. ผู้เรียนดำเนินการตามที่ได้
เตรียมไว้ ภายใต้การให้คำปรึกษาและความ
เอื้ออำนวยของผู้สอน

ขั้นที่ 3 การเรียนรู้จากสภาพจริง

เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงตาม
จุดประสงค์ของการเรียนรู้ โดยเทคนิคสัมผัส

ความจริงและฝึกหัดทำความดีด้วยตนเอง

แนวทางการจัดการมีดังนี้

1. ผู้เรียนได้ไปสัมผัสกับความจริง เช่น การเรียนรู้ ความเมตตาสงสาร ผู้เรียนจะได้ เข้าเยี่ยมและช่วยเหลือผู้ประสบความทุกข์ ใน สถานที่จริงต่าง ๆ หรือการเรียน การรักษา อาหารจากพืชที่ปลอดภัย ผู้เรียนได้ทดลองผลิต สารชีวภาพเพื่อใช้กับพืชที่ปลูก เป็นต้น

2. ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้สึกจากการลงมือทำด้วยตนเองในสภาพจริง ทำให้เกิด เจตคติที่ดีต่อคุณธรรมหรือค่านิยมที่เรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนสะท้อนความรู้สึกต่อการทำงาน ของตน

3. ผู้เรียนได้ตระหนักในคุณค่า ตน และเชื่อมั่นในความสามารถของตนที่จะ ทำความดีต่อไป โดยผู้เรียนประเมินความเชื่อมั่น ในการทำความดีของตน

ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสังเคราะห์องค์ความรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียน ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับ ผู้อื่น เพื่อพิจารณามุมมองที่แตกต่างกันหรือ คล้ายกัน และได้แนวคิดหรือองค์ความรู้ใหม่ ผ่านเทคนิคการเปิดพื้นที่แห่งการแลกเปลี่ยน เรียนรู้และร่วมกันสังเคราะห์ประสบการณ์

แนวทางการจัดการมีดังนี้

1. ผู้เรียนได้ใช้พื้นที่ในการนำเสนอ ความรู้สึก ความคิด หรือมุมมองของตนและ รับฟังจากผู้อื่น หลังจากการได้รับประสบการณ์ จริง โดยให้ผู้เรียนนำเสนอความคิด ความรู้สึก ของตน พร้อมทั้งรับฟังความคิดของผู้อื่น ความรู้สึกที่เกิดจากการปฏิบัติการจริง และ แลกเปลี่ยนความคิดกับผู้อื่นที่ได้จากการ ปฏิบัติจริง เช่น ความรู้สึกที่ได้เยี่ยมผู้ป่วย

รวมทั้งดูแลช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้ป่วย เป็นต้น

2. ผู้เรียนได้แนวคิด หรือความรู้ เพิ่มเติม หรือเปรียบเทียบประสบการณ์ที่มี ทั้งคล้ายกันและต่างกัน เช่น จากประสบการณ์ตรง ของผู้เรียนในการช่วยเหลือดูแลผู้ป่วย ประสบการณ์นั้นจะช่วยสะท้อนความคิด ความรู้สึกของผู้เรียนว่าควรจะได้กระทำเช่นนี้ คือ ช่วยเหลือดูแลคนใกล้ชิดในครอบครัว เช่น พ่อแม่ เป็นต้น

3. ผู้เรียนได้รับคุณค่าหรือค่านิยม ที่มีคุณค่านั้น โดยการเลือกและตัดสินใจค่านิยม ของตน

ขั้นที่ 5 การประยุกต์ใช้ด้วย ปัญหา เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้มีโอกาสตรวจสอบ ความรู้ แนวคิด พิจารณานำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ แก่ตนเองและส่วนรวม โดยใช้เทคนิคส่งเสริม การทำซ้ำ ๆ และนำไปใช้เป็นประจำทำให้เกิด เป็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

แนวทางการจัดการมีดังนี้

1. ผู้เรียนเลือกคุณค่าที่ตนทำได้ และเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ แล้ววางแผน การใช้อย่างรอบคอบ

2. ผู้เรียนสังเกต ตรวจสอบผลที่ เกิดขึ้นด้วยตนเอง และได้รับข้อมูลย้อนกลับ จากผู้สอน

3. ผู้เรียนประเมินผลการกระทำ ของตนเอง รวมทั้งให้แรงเสริมด้วยตนเองและ จากครูที่ปรึกษา และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อย่างรู้คุณค่า

กระบวนการจัดกิจกรรมเสริมสร้าง จิตสาธารณะทั้ง 5 ขั้นตอน สรุปได้ดังภาพที่ 4

4. การประเมินผล

รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาครู เป็นการประเมินคุณลักษณะ จิตสาธารณะ 2 ด้าน ได้แก่ 1) จิตลักษณะ ด้านจิตสาธารณะ และ 2) ทักษะปฏิบัติการ ด้านจิตสาธารณะ โดยใช้แบบประเมินคุณลักษณะ ด้านจิตสาธารณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ระดับน้อยที่สุดถึงระดับมากที่สุด ซึ่งประกอบด้วยคำถามเชิงบวกและคำถามเชิงลบ จำนวน 60 ข้อ กำหนดเกณฑ์การแปลผลดังนี้

คะแนน 5.05–6.00 มีจิตลักษณะ/ ทักษะปฏิบัติการด้านจิตลักษณะ อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4.24–5.04 จิตลักษณะ/ทักษะ

ปฏิบัติการด้านจิตลักษณะ อยู่ในระดับมาก

ระดับคะแนน 3.43–4.23 มีจิตลักษณะ/

ทักษะปฏิบัติการด้านจิตลักษณะ อยู่ในระดับค่อนข้างมาก

คะแนน 2.62–3.42 มีจิตลักษณะ/

ทักษะปฏิบัติการด้านจิตลักษณะ อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย

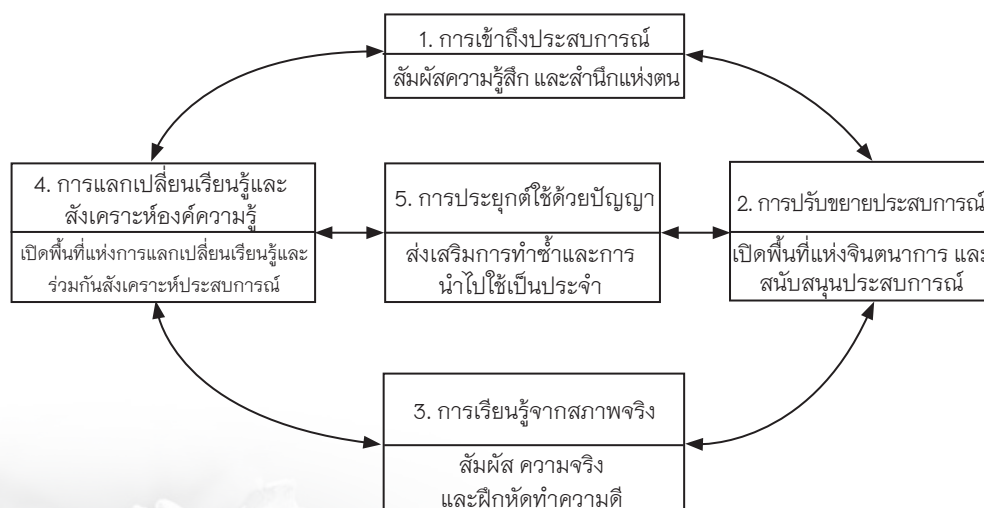
คะแนน 1.81–2.61 จิตลักษณะ/ทักษะ

ปฏิบัติการด้านจิตลักษณะ อยู่ในระดับน้อย

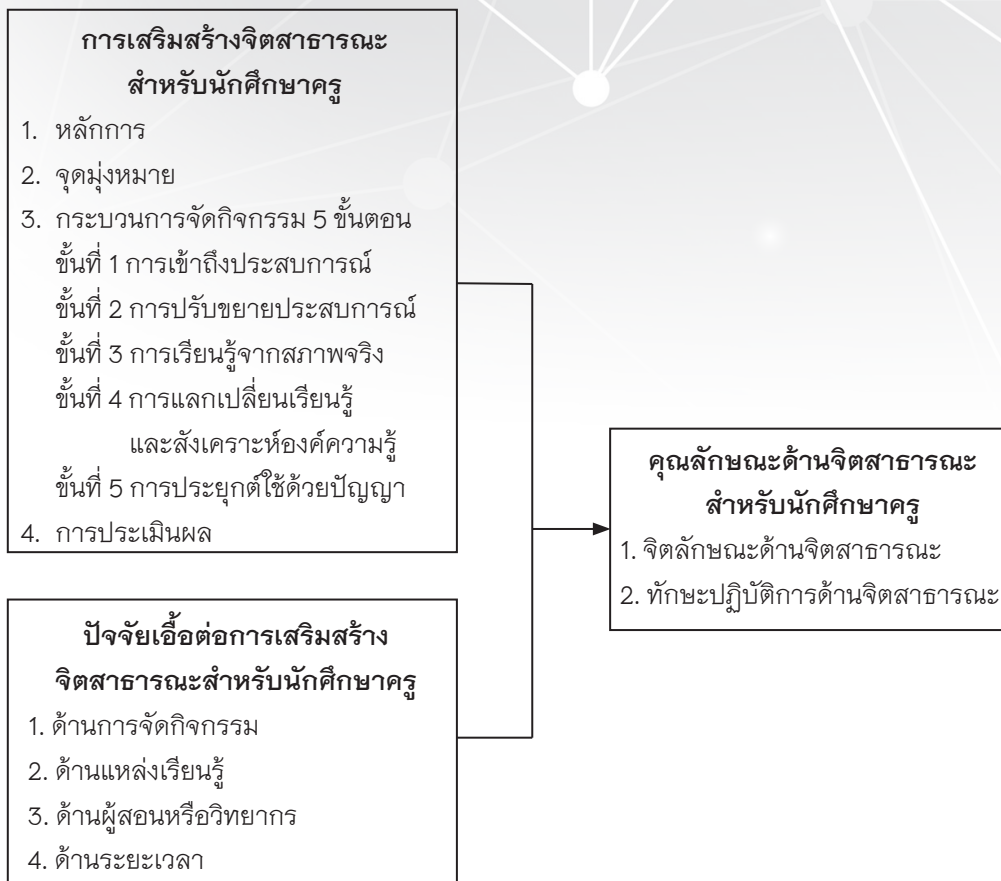
คะแนน 1.00–1.80 จิตลักษณะ/ทักษะ

ปฏิบัติการด้านจิตลักษณะ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาครู สรุปได้ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 4 กระบวนการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอน ของรูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ

ภาพที่ 5 รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคู

ปัจจัยเอื้อต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาคู

รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาคูสามารถส่งเสริมให้นักศึกษาคูมีจิตสาธารณะได้ซึ่งขึ้นอยู่กับ การบ่มเพาะและหล่อหลอมจิตใจ การฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามจากการประสบการณ์ การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อสร้างเสริมจิตสาธารณะให้นักศึกษาคู บรรลุตามจุดมุ่งหมายนั้นมีปัจจัยเอื้อที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม การได้ลงมือปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ เริ่มจากการสัมผัสความรู้สึกที่เกิดขึ้น แก่นอย่างแท้จริง ช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจ ความรู้สึกนึกคิด หรือการตัดสินใจของผู้อื่น กิจกรรม 5 ขั้นตอนของรูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะ เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติทุกขั้นตอน

2. ด้านแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการปฏิบัติจริงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรงเป็นประโยชน์แก่ตนเองในการดำเนินชีวิต ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ รู้สำนึกคิดที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ และเป็นการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เช่น การไปเยี่ยมครอบครัวผู้ประสบภัย การไปดูแลผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ เป็นต้น โดยผู้สอนหรือผู้จัดกิจกรรมควรเตรียมการและวางแผนไว้ล่วงหน้าเป็นอย่างดีจะช่วยก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนมากขึ้น

3. ด้านผู้สอนหรือวิทยากร

ผู้สอนหรือวิทยากรที่เอื้อต่อการสร้างเสริมให้เกิดจิตสาธารณะ ควรเป็นต้นแบบที่ดีให้แก่ผู้เรียนทั้งในด้านการวางตัว การเสียสละ ทุ่มเท จริงใจ และปรารถนาดี เป็นผู้ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีประสบการณ์ตรงด้านจิตสาธารณะ และปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง อุทิศตนมีอุดมการณ์ในการทำประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวม

4. ด้านระยะเวลา

ผู้สอนควรได้ปลูกฝังเพาะบ่มให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะ โดยใช้เวลาทั้งในและนอกห้องเรียน และควรปฏิบัติให้ต่อเนื่องทุกชั้นปี เพื่อส่งเสริมพัฒนาจิตสาธารณะของผู้เรียนให้เกิดเป็นนิสัย

บทสรุป

รูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครู สามารถพัฒนานักศึกษาครูให้มีจิตสาธารณะทั้งในด้านจิตลักษณะ และด้านทักษะปฏิบัติการบนพื้นฐานแนวคิด ทฤษฎีที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การดำเนินกิจกรรมของรูปแบบฯ เน้นการลงมือปฏิบัติ โดยเริ่มจากการให้นักศึกษาได้สัมผัสความรู้สึก เกิดความสำนึกแห่งตนในด้านจิตสาธารณะ โดยผู้สอนจัดสถานการณ์ให้นักศึกษาได้เผชิญ ได้ปรับขยายประสบการณ์ และเรียนรู้จากตามสภาพจริง ช่วยให้นักศึกษาตระหนักในคุณค่าของตนเอง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ สรุปเป็นองค์ความรู้ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมส่วนรวม

นอกจากการจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม การให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติได้สัมผัสความรู้สึกที่แท้จริงแล้ว ปัจจัยเอื้อที่ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษามีจิตสาธารณะที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ในการฝึกปฏิบัติด้านจิตสาธารณะ วิทยากรหรือผู้สอนซึ่งควรเป็นผู้มีจิตสาธารณะ รวมทั้งมีประสบการณ์ตรงและปฏิบัติการด้านจิตสาธารณะจนเป็นแบบอย่างที่ดี

อย่างไรก็ตามการส่งเสริมผู้เรียนหรือเยาวชนไทยให้เป็นผู้มีจิตสาธารณะในหัวใจ เป็นสิ่งที่สามารถปฏิบัติได้โดยความร่วมมือ

ของทุกฝ่าย นับตั้งแต่ครอบครัว พ่อแม่
สถานศึกษา ครูอาจารย์ ชุมชน และสังคม
ต้องสร้างค่านิยม ปรับเปลี่ยนวิถีคิด เห็นคุณค่า
และประโยชน์ของการทำเพื่อส่วนรวม ยกย่อง
คนดีมีจิตสาธารณะตลอดจนสร้างแรงจูงใจ
เปิดโอกาสให้เยาวชนไทยได้มีส่วนร่วมในการ
ทำประโยชน์ให้แก่สังคม รูปแบบการเสริมสร้าง

จิตสาธารณะที่ได้นำเสนอนี้เป็นเพียงแนวทาง
หนึ่งเท่านั้น หากแต่ยังมีแนวทางอีกมากมายที่
จะช่วยหล่อหลอมและเพาะบ่มให้เยาวชนไทย
เป็นผู้มีจิตสาธารณะ มีคุณธรรมเป็นผู้ให้และ
ทำประโยชน์ต่อส่วนรวมด้วยสำนึกในบทบาท
หน้าที่ของพลเมืองดีที่จะเป็น “กำลังสำคัญ”
ในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัด
การศึกษาในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2561). *ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้เด็กไทย*. สืบค้นจาก <http://www.Kriengsak.com>
- โครงการจิตอาสาพัฒนาชุมชน. (2558). *ความสำคัญของจิตสาธารณะ*. สืบค้นจาก <http://www.sites.google.com>
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). *สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: วิวัฒน์.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). *ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ: การวิจัยและพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพฯ:
ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด.
- ปิยลักษณ์ พุกกะวัน. (2554). *การศึกษาองค์ประกอบและพัฒนาจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยด้วย
รูปแบบการเรียนรู้การสอน MADE*. (ปริญญาานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- พรทิพย์ มนต์วีวงศ์. (2554). *การพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการให้การ
ปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา).
- พระเดิมแท้ ชาวหินฟ้า, รัศมี กฤษณมัย และสุวิดา แสงสีหนาท. (2550). *รายงานการศึกษาแนวทาง
การปลูกจิตสำนึกคุณธรรมผ่านระบบการศึกษา: กรณีศึกษามูลนิธิพุทธธรรมาภิบาลจังหวัดฉะเชิงเทรา*.
กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิก จำกัด.
- วลีษฐ เดชกุญชร. (2560). *โครงการพระราชทานในรัชกาลที่ 10*. สืบค้นจาก <http://www.matichon.co.th/news>

- ศิริ แคนสา. (2551). การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนคอนสวรรค์. (วิทยานิพนธ์การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์, สาขาการบริหารและพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- ศิริลักษณ์ เลื่อนยศ. (2553). การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการมีจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์).
- ศุภรัตน์ ทองอ่อน. (2550). การศึกษาเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะในการอนุรักษ์ทรัพยากรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ในจังหวัดปราจีนบุรี. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- สมหมาย วิเศษชู. (2554). การพัฒนากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนห้วยชัยวิทยาคม. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2560). ขอให้คนไทยใฝ่ปัญญา ขอให้ชาวพุทธศึกษาให้รู้ธรรมจริง. กรุงเทพฯ: พิมพ์สวญ จำกัด.
- สมาคมครูภาษาไทยแห่งประเทศไทย. (2560). พระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10. สืบค้นจาก <http://www.attth.org>
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560–2564. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2554). ความหมายของจิตสาธารณะ. สืบค้นจาก <http://www.royin.go.th>
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564). สืบค้นจาก <http://www.nesdb.go.th>.
- Kohlberg, L. (1976). "Moral stages and moralization" *moral development and behavior: Theory, research and social issues*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Krathwohl, D. R., Bloom, B. S., and Masia, B. B. (1964). *Taxonomy of educational objectives handbook II: Affective domain*. New York: David McKay Co.